

stellig PINKHOF aan mijn zijde en daarom doe ik gaarne een beroep op feiten, die ernstig te denken geven, of wij met de vrije artskenuze, bij de *letselbehandeling* op den goeden weg zijn. Bij de Brauerei- und Malzerei-Berufsgenossenschaft, Sektion VI, heeft men stelselmatig de behandeling aan specialisten toevertrouwd en de hierdoor verkregen uitkomsten spreken zeer duidelijk ten gunste van dezen maatregel (*Aerztliche Sachverständigen Zeitung*, 1909, n°. 18). De zeer sprekende uitkomsten bij een Nederlandsche industrieele onderneming, verkregen door een regeling, die praktisch de vrije artskenuze beperkt, zijn van voldoende bekendheid.

En wat nu de regeling bij de toekomstige ziekteverzekering betreft, is de ervaring van dit stelsel, o. a. in Duitschland, zóó teleurstellend, dat dit toekomstbeeld aan de aanbeveling voor die vrije artskenuze voor de letselbehandeling een slechten dienst bewijst. Het Reichsversicherungsamt heeft dan ook door zijn bekende „Leitsätze” de noodzakelijkheid van ingrijpen gevoeld, hoewel deze maatregel als palliatief nooit aan de waarde van een oorzakelijke bestrijding van het euvel zal kunnen nabijkomen.

En zou nu werkelijk door een beperking van de vrije artskenuze bij de ongevalsbehandeling „een bres zijn geschoten in het voornaamste bolwerk tot het behouden van de onafhankelijkheid van den medischen stand”? Is er niet een principieel verschil tusschen de vrije artskenuze bij de beoefening der inwendige geneeskunst, waar het vertrouwen een zoo groote rol speelt, en bij de behandeling van letsels, bij welke de techniek de uitkomst beheerscht? De letselbehandeling vordert tijd, zorgvuldigheid, geduld en systeem, getoetst aan voortdurende studie en rijpe ervaring om aan de slachtoffers van den arbeid datgene te kunnen geven, waarop zij recht hebben. Zou het waarlijk niet getuigen voor hoog begrepen standsbelang, indien van den kring der geneeskundigen zelf de erkenning uitging, dat dit groote goed niet onder de bestaande omstandigheden steeds aan de getroffen en kan worden gewaarborgd?

Heerlen, 27 November 1917.

A. H. VOSSENAAR.

BRIEFWISSELING.

ONBEVOEGDE UITOEFENING DER GENEESKUNST.

Van collega J. A. P. DE BRUYN te Schoonhoven ontving ik een allermerkwaardigst document, dat op belangwekkende manier getuigt van de aardige wijze, waarop (nog) niet wettig erkende onbevoegde beoefenaren der geneeskunst de instelling der bekende staatscommissie te hunnen bate voor reclame weten dienstbaar te maken. Dit stuk is, zooals collega DE BRUYN schrijft, behalve misleidend, bijna geniaal. Men oordeele:

Het is u misschien niet bekend, dat voor personen, die zonder diploma de geneeskunde uitoefenen, van regeeringswege de gelegenheid wordt geopend, daartoe bevoegdheid te verkrijgen. Onder de eischen, die daarvoor gesteld worden, behoort ook, dat men patiënten moet kunnen aanwijzen, die genezen zijn. Daar u onder Gods zegen door mij herstelling hebt mogen vinden, zou het mij aangenaam zijn, indien u bereid waart, daarvan mededeeling te doen aan het volgende adres:

Den WelEdelen Heer W. STORM VAN LEEUWEN, Stadhouderslaan 11, Utrecht.

Deze heer is secretaris der commissie, door de regeering benoemd, om een onderzoek in te stellen naar de geneeswijze en de verkregen resultaten van hen, die zonder dokter te zijn, de geneeskunde uitoefenen. In welken vorm u dit schrijven wilt zenden, laat ik natuurlijk aan u over. Indien u maar zoo vriendelijk wilt zijn, mijn naam en woonplaats daarin te noemen. Gewenscht is het, dat u de kwaal, waaraan u lijdende waart, daarin noemt; ook zou het aanbeveling verdienen, dat u de namen van de doktoren, bij wie u tevergeefs genezing zocht, daarin opgeeft.

Niet twijfelende of u zult aan mijn beleefd verzoek willen voldoen, blijf ik inmiddels, na u bij voorbaat mijn dank te hebben betuigd, gaarne....

Volgt de onderteekening van iemand, wiens sterfelijk omhulsel in een keurige foto het document siert.

Ja ja, het uitoefenen der „geneeskunde” zonder diploma schijnt maar een goed baantje. Intusschen mijn dank aan collega DE BRUYN voor de toezending.

G. VAN RIJNBERK.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

HAMBURG. — **Wetenschap en kapitaal.** Onder dezen titel bespreekt KONRAD HAENISCH in *Hamburger Echo* de nieuwe twijfelingen, die aangaande de beteekenis van het salvarsaan zijn gerezen en den Pruisischen minister van binnenlandsche zaken aanleiding hebben gegeven, opnieuw een rondvraag te gelasten naar de waarde van het middel en de gevaren, die het kan opleveren. De *Mediz. Klinik* heeft er tegen gewaarschuwd, de thans weder vernomen aanvallen minachtend ter zijde te schuiven als „ongegronden verdachtmakingen”. Vol licht moet op de zaak vallen, en „in geen geval mag de aangelegenheid van het salvarsaan een aangelegenheid van den geneeskundigen stand zijn”; zij gaat voornamelijk den zieken aan. De verdenking, door HAENISCH geuit, dat de roem van het salvarsaan voor een groot deel de vrucht is van de door de rijke Farbwerke te Höchst ingeblazen persartikelen, kan licht ontstaan, als men leest, wat een Frankforter blad op Oudejaarsavond van 1910 (het ontdekkingsjaar van het salvarsaan) schreef. Als geschiedkundig gegeven, van groote waarde voor den lateren beoefenaar van de historie onzer wetenschap, verdiende het op bestendiger papier te staan, dan onze tijd oplevert. Men leze: „Slechts één naam straalt in diamanten schrift van den hemel neder. Zijn drager heeft groote dingen gedaan, en het is gepast, dat op den laatsten dag van het jaar, waarin hij de wereld zijn kostelijke gave schonk, de dankbare menschheid in vrome vereering voor dezen sterveling de knie buigt: PAUL EHRLICH. Millioenen tijdgenooten heeft hij verlossing gebracht, en millioenen latere menschen heeft hij van lijden bevrijd”... (wat ik oversla is nog veel erger, te erg om over te nemen)... „als eeuwen zullen zijn voorbij gegaan, als zelfs BISMARCKS naam in de Deutsche landen tot een sage zal zijn geworden, zal van de sterren, in eeuwige vlammschoonheid, de naam EHRLICH omlaag stralen”.

Vooraf voor den eenvoudigen EHRLICH zal dit geraaskal prettig zijn geweest. Het is te hopen, dat nu voor aller oogen licht zal worden ontstoken, geen hemelsch licht, maar het aardsche licht der feiten. Vooraf, dat men op de hoogte komt van het werkelijke aantal sterfgevallen na salvarsaangebruik, *in verhouding tot het aantal behandelde gevallen*. HAENISCH heeft wel gelijk, als hij zegt, dat de 150 sterfgevallen per jaar, uit de literatuur bijeengebracht, niet het geheele werkelijke debet kunnen voorstellen, maar het volstreckte aantal heeft geen beteekenis voor de vraag, of het middel werkelijk een gevaar oplevert voor het algemeen.

BERLIJN. — **Een vrouwelijke arts voor 200 jaren.** In 1725 werd te Quedlinburg geboren DOROTHEA CHRISTINA, dochter van den arts LEPORIN, die zijn kind opleidde tot een bekwaam en geschikt geneeskundige. Zonder een bul te hebben behaald, oefende zij de praktijk uit, ook na haar huwelijk met den predikant ERXLEBEN, zelfs toen zij naast de zorg voor vijf stiefkinderen ook die voor haar vier eigen kinderen op zich had te nemen en dit ook met grooten ijver deed. De artsen in de buurt traden vijandig tegen de onbevoegde op, zoodat deze besloot, te Halle te promoveeren, hetgeen zij in 1754 met grooten roem deed. Reeds in 1762 is zij overleden (*Zeitschr. f. ärztl. Fortb.*).

— **Voeding van tuberculoselijders.** Wegens de verhoogde sterfte aan tuberculose heeft het „Kriegsernährungsamt” de verdeelingskantoren opnieuw gewezen op de bepaling van 1 Februari 1917, behelzende, dat aan lijders aan tuberculose zoodanige voedingsmiddelen moeten worden verstrekt, dat zij dagelijks over ongeveer 3000 calorieën kunnen beschikken.